

citysumer, arabisk efterår, grøntsagscoach og ungebombe - nye ord i 2011

Som vanligt offentliggør Dansk Sprognævn et lille udvalg af nye ord som er kommet til i 2011, og som er blevet registreret i nævnets databaser. Hovedvægten er lagt på ord som er dukket op i skriftsproget i 2011, men enkelte ord kan spores tilbage til tidligere år.

Årets ord knytter sig dels til de politiske begivenheder i indland og udland, fx *arabisk forår*, *arabisk efterår*, *rockergate* og *løftebrud*, dels til vores livsstil fx *egotid*, *citysumer* og *grøntsagscoach*. Enkelte ord er opstået i slipstrømmen af de sociale netværk som er i konstant forandring. Her ser vi ord som *facebookdepression* og *geosociale netværk*. Også ord fra ungdomssproget er blevet integreret i den gængse sprogbrug, fx *episk* og *omg*. Sidst men ikke mindst har medierne bidraget til dannelsen af et nyt ord. Det skete da TV2 Vejret efter en afstemning blandt seerne valgte ordet *løvfaldssommer* som erstatning for *indian summer*.

Som altid kan det ikke siges entydigt om ordene vil få en større udbredelse i de kommende år. Året 2011 har endvidere været præget af at mange af de ord som har været meget hyppigt brugt, som fx *løftebrud* (allerede kendt i 1780'erne), *europagt* (1998), *betalingsring* (1996), *lækagesag* (1998), *cupcake* (2007) og *fedtskat* (1985), ikke er nye, men blot har været brugt hyppigere end sædvanligt i 2011.

arabisk forår (2005) 'krav om demokrati og reformer som bredte sig i landene i den arabiske verden'; jf. foråret i Prag i 1968. Hyppigt brugt i 2011.

"ARABISK FORÅR? Krav om demokrati og reformer vælter ned over Syrien fra det internationale samfund. Mange syrere har imidlertid alt andet end travlt med at ønske sig demokrati." (Kristeligt Dagblad 9.3.2005)

arabisk efterår (2011) 'skuffelse over at de høje forventninger til politiske forandringer i visse arabiske lande ikke bliver indfriet'

"Arabisk efterår... Her sidst på sommeren er det arabiske forår nået til Syrien, men de grønne spirer er allerede begyndt at visne. Tømmermændene ovenpå den demokratiske beruselse melder sig nu for fuld styrke. Udviklingen i Syrien og i det hele taget viser, at skeptikerne har fået mere ret, end de havde frygtet. Udsigten til, at de totalitære regimer ville vælte som dominobrikker og blive erstattet af demokratiske styreformere, fortoner sig i tågerne." (Jyllands-Posten 3.8.2011)

citysumer (2011) 'en person der elsker produkter der er knyttet til bylivet'; sammensat af *city* og *consumer*

"I forhold til et lands gennemsnit har en citysumer flere penge, spiser oftere ude, er mere impulsiv, bruger mere teknologi og er mere tolerant. En citysumer elsker især produkter, der emmer af byliv, er fra en mærkevarereproducent eller giver byen identitet. Senest har vodkamærket Absolut lavet en særlig New Orleans-vodka og en Boston-vodka." (Samvirke 1.4.2011)

dystermule (2011) 'pessimist'

"Jeg er egentlig en relativt glad fyr. Jeg er ikke nogen dystermule«, understreger Jonathan Johansson. (Politiken 11.11.2011)

episk (2011) 'storladent, storartet'; ny brug af det kendte ord *episk* som betegner en fortælleform, jf. engelsk *epic*

"EPISK! Charlie Sheen er gået i mediemæssigt selvsving med et styrtebad af citater. Ofte tilsat ordene 'Winning!', 'Passion', 'Torpedo truth' og ikke mindst det fyndige selvportræt i ét ord: 'Epic!'" (Politiken 13.3.2011)

egotid (2005) 'tid som man bruger kun til sig selv'; hyppigt brugt i 2011
ordet har tidligere været brugt i betydningen 'tidsperioder præget af egoisme og materialisme'

"Sognepræst Morten Skovsted, 44 år: Som præst bruger jeg mit hoved meget. Det er mit arbejde og mit liv, og jeg elsker det. Men så har jeg, hvad du kan kalde min ego-tid, hvor jeg ikke skal forholde mig til andet end en given rute og distance. Det er ren væren, og som tankemenneske er det en befrielse at kunne slå hjernen fra. Når jeg træner intenst, dykker jeg ned i nogle bevidsthedslag og klarer hjernen." (Kristeligt Dagblad 19.8.2011)

facebookdepression (2011) 'følelse af ensomhed forårsaget af manglende social kontakt på Facebook'

"Når vennerne på Facebook konstant viser deres sjove ferie billeder frem og fortæller om deres spændende liv i statusopdateringer, kan det være ekstra svært at håndtere, hvis man lider af selvværdsproblemer. Derfor mener forskere nu, at der blandt unge mennesker er tale om en reel 'Facebook-depression', som vokser i antal og styrke. Ifølge American Academy of Pediatrics nye retningslinjer for sociale medier kan det være mere smertefuldt at følge med på Facebook end at sidde alene i en overfyldt skolekantine, fordi Facebook giver en skæv opfattelse af virkeligheden, skriver nyhedssitet Newser. com. Det skyldes blandt andet, at man ikke kan se ansigtsudtryk og kropssprog, når man er online." (Søndagsavisen, 3.4.2011, side 36)

fithed (2011) 'det at være fit'

"På spørgsmålet om, hvorfor hverken Danmark eller Sverige har de klassiske syv-otte afbud til en testkamp, svarede Morten Olsen: »Fithed.« Det ord slipper altså ikke igennem Words stavekontrol, men det skal nu i avisen alligevel." (Jyllands-Posten, 11.11.2011)

geosociale netværk (2011) 'sociale netværk suppleret med geografisk information om steder og personer'; forkortet: *geo-netværk*

"Geo-netværk. Mens Facebook har rundet den første halve milliard brugere - og dermed har indtaget den absolutte førerposition blandt de sociale netværk på internettet - dukker nye netværksplatforme op, som udnytter at nettet i stigende grad bliver mobilt med iPhones, Androids og Ipads. ... Geosocial networking betyder f.eks., at geografisk information som længde- og breddegrad bliver lige så vigtige som kendte fysiske adresser, fordi et koordinat kan linkes til et opholdssted som kan vises på f.eks. et vejkort." (Børsen 11.1.2011)

grøntsagscoach (2011) 'person som hjælper med at sammensætte kosten så man får spist tilstrækkeligt med frugt og grøntsager'; Ordet blev lanceret af Dansk Gartneriforening i 2010 (jf. Dansk Gartneriforenings årsrapport 2010)

"Fra klokken 15-18 kan man få råd fra en professionel grønntsagscoach. Man kan tage sin middagsidé, en idé til en festmiddag eller sin livret med i kvickly og få hjælp til en spændende grøn profil." (Lokalavisen Egedal Weekend 31.3.2011).

kussomat (2011) 'apparat til anonym fotografering af kvinders køn'

"Lederen af Goethe-Institutets bibliotek, Beate Detlefs, erkender, at instituttet umiddelbart ikke virker som det mest oplagte sted at opstille en kussomat. Men, forklarer hun, det sker, fordi forfatteren til bogen 'Vulva. Det usynlige køn', Mithu Sanyal, besøger instituttet på tirsdag for at overvære åbningen af Kussomaten.- Vi præsenterer bogen om det usynlige køn og giver samtidig kvinder mulighed for at gøre deres vulva synlig, siger Beate Detlefs. I Kussomaten kan kvinder få taget et anonymt billede af deres køn, hvorefter det sammen med billeder af andre kvinders køn bliver lagt på nettet. Hvis 50 kvinder eller flere lader sig fotografere, er Kussomaten en succes, vurderer K. Vinders Fond, der har skabt den" (Berlingske 4.3.2011)

løvfaldssommer   2011   'tre på hinanden følgende døgn med dagtemperaturer på 20 grader eller derover, som optræder efter jævndøgn'; jf. engelsk: indian summer

"Efter jævndøgn vil vi efterhånden opleve, at løvfaldet sætter ind - får vi i den periode sommer, så har vi en løvfaldssommer" (TV2/Nyhederne Online 29.9.2011)

"TV 2|VEJRET's seere har via SMS og her på vejret.tv2.dk været med til at bestemme, at det nye begreb er "Løvfaldssommer". Mere end halvdelen af de seere og brugere, der havde deltaget i afstemningen synes, at løvfaldssommer var det bedste udtryk for en sommerlig periode her i efteråret." (TV2/Nyhederne Online 30.9.2011)

nettogeneration   2011   'mennesker der kun handler politisk når det kan betale sig'

"Ubeslutsomheden over for Libyen viser, at Europa er præget af en ny 'Netto-generation', der kun handler, når det betaler sig". (Politiken 25.3.2011)

omg   (2005)   'forkortelse for *Oh my God*; udbrud i rolle- og computerspil'
Ordet har eksisteret i bl.a. chat- og sms-sprog længere tid; men er blevet omtalt meget i 2011 hvor det blev optaget i Oxford English Dictionary

"Michael Futtrup og Andreas Hansen, der har planer om at starte en rollespils-klub i skoven. ... F.eks. er udklædning et must, og moderne ord som lol og omg må ikke benyttes.- Ved du ikke det, griner drengene og prøver at forklare den otte år ældre journalist det nymodens sprog. Lol betyder laughing out loud. ... Omg betyder oh my god.- Det siger man f.eks., hvis man dør i et computerspil, forklarer Michael Futtrup pædagogisk. I stedet for de moderne ord må man sige æv og øv ligesom i de gode, gamle dage" (Horsens Folkeblad 30.9.2005)

"Den hæderkronede ordbog Oxford Dictionary har blåstemplet forkortelserne. ... I sin martsopdatering skriver OED, at forkortelserne OMG og LOL er tilføjet. Det er, som de fleste ComON-læsere vil vide, forkortelser for henholdsvis Oh my God og Laughing out loud. Sprogeksperterne tilføjer dog, at g'et i OMG også kan have betydningen gosh eller goodness." (dr.dk 4.4.2011)

partnerskabstræ   (2011)   'træ som plantes i et samarbejde mellem kommunen og virksomheder eller borgere'

"Kommunen lægger også op til partnerskabstræer, der plantes i samarbejde med private, grundejerforeninger, boligforeninger, offentlige institutioner og erhvervsvirksomheder, der dels lægger frivillig arbejdskraft til, dels er med til at betale." (Berlingske.dk 21.1.2011)

pædagoghåndtag   (2011)   'gåseøjne sat i luften med fingrene løftet cirka i hovedhøjde';
ordet er tidligere også brugt om rottehaler og seler på børn og har formentlig allerede eksisteret i længere tid i talesproget i denne betydning

"Også kendt som 'pædagoghåndtag' ... Gåseøjne. Pædagoger bruger dem til at trække ethvert tilløb til højtidelighed ud af en given situation. Det gør det tit." (Politiken 7.5.2011)

refolution   (2011)   'oprør med det formål at omstøde et regime uden at svare igen med vold'

"Som John Keane, direktør for et nyt Demokrati Center ved Sydney Universitet, mener, skal der nye begreber til at forstå udviklingen: "Det bør kaldes 'refolutionen' for den radikale 'refusal', afvisning af det gamle valg mellem reform og revolution, en afvisning, som er forbløffende følsom over for de alvorlige farer ved at bruge vold til at få sin vilje." De fredelige opstande i regionen har været ganske overvejende fredelige med Libyen som en af undtagelserne på grund af regimets vold. I lande som Yemen, Bahrain og Syrien har oprøret

holdt sig forbløffende fredeligt trods regimers brutalitet. Men alle steder passer 'refolution' fint, da oprøret ikke er til sinds at lade sig spise af med lunkne reformer, men generelt ikke svarer med vold." (Politiken 3.5.2011)

rockergate (2011) 'betegnelse for en skandalesag'; dannet af *rocker* og *gate*

"Henrik Sass Larsens (S) gamle ven fra Køge afviser de nyeste beskyldninger i 'rocker-gate'. I går skrev Ekstra Bladet ganske opsigtsvækkende, at Tommy Kamp, gammel ven af Sass og forhenværende formand for Socialdemokraterne i Køge, har haft samtaler med Bandidos-rockeren Torben Ohlsen Jensen, der også går under navnet 'Suzuki-Torben'." (Politiken 2.10.2011)

strålingsflygtning (2011) 'mennesker der flygter fra radioaktiv stråling'

"For bare 12 dage siden var de landmænd med tilstødende rismarker, der sikrede dem en indbringende afgrøde. I dag siger de: »Vi er intet og ejer intet«. De er nogle af Japans første 'strålings-flygtninge' og kommer fra en radioaktivt forurenede landsby, som de har forladt over hals og hoved, en by, som måske en dag vil bekræfte verden i dens bange anelser vedrørende atomkraft." (Politiken 23.3.2011)

supermåne (2011) 'astronomisk fænomen hvor Månen kommer langt tættere på Jorden end normalt'; jf. engelsk: *supermoon*

"Lørdag var månen tættere på Jorden, end den havde været i 18 år, og det gjorde den såkaldte supermåne til den største fuldmåne i adskillige år," (natgeo.dk 22.3.2011)

sædcellecycel (2011) 'cykel til transport af frossen donorsæd'

"Københavnere vil for tiden støde på et sælsomt syn. European Sperm Bank er nemlig begyndt at levere donorsæd ud til de Københavnske fertilitets-klinikker ved hjælp af bankens nye specialbyggede sædcellecycel. Den er formet som en gigantisk sædcelle, og i den foreste del er der plads til en transporttank, som indeholder et specielt kølerum til 'varerne'." (MetroXpress 28.4.2011)

ultrabook (2011) 'meget tynd og let bærbar computer'; jf. engelsk: *Ultrabook*, varemærke fra Intel

"Målet med Ultrabook er at lave en laptop, der er supertynd, har normal laptopydelse og læner sig op af tablets i funktioner." (newz.dk 31.5.2011)

"Vurder selv, om det er Lenovo, Acer, Asus, Toshiba eller LG, der har udviklet den mest lovende ultrabook." (computerworld.dk 8.9.2011)

ungebombe (2011) 'det fænomen at et stigende antal unge har dårlige fremtidsmuligheder'; jf. *ældrebyrden*

"Ældrebyrde og ungebombe. Selv om der i Danmark bliver relativt færre unge, og ældrebyrde er et meget mere dominerende udtryk end ungebombe, står vi på mange måder over for nøjagtig den samme udfordring, som de gør i Afrika: at give ungdommen muligheder for at være produktive og innovative. ... –" (MS.dk Mellemløst Samvirke 27.4.2011)

"En interviewundersøgelse fra nævnte institut, viser, at 30 pct. af egyptiske mænd i alderen 15-29 ville emigrere, hvis de fik muligheden. Syv ud af 10 angiver, at de er arbejdsløse simpelthen, fordi der ikke er job, og 40 pct. siger, at personforbindelser tæller mere end evner og uddannelse i jobsøgningen. ... En tikkende ungebombe." (Information.dk 31.10.2011)